

Zagubiona przyszłość

Aleksandra Redzisz, Charlie Mills, Zygmunt Borawski, Jan Antoni Przedpełski

Fragment dokumentacji złożonej do konkursu na kuratorski projekt wystawy w Pawilonie Polskim na 19 Międzynarodowej Wystawie Architektury w Wenecji w 2025 r.

A Lost Future

The Contested Fate of Late-Modern Mirror Glass Architecture in Poland

Proposal for the Polish Pavilion at the 19th International Architecture Exhibition, La Biennale di Venezia, 24 May - 23 November 2025.

A Lost Future presents an ambitious and immersive Polish Pavilion that will examine the rise and fall of late-modern mirror glass architecture that started to appear in Poland during the early 1990s — a period of intense national political and economic transformation. Talismans of a bold and optimistic moment in Poland's modern history, today these corporate buildings face increasing scrutiny not only from the architects indifferent to its historical and aesthetic qualities, but a deeply contested fate in the hearts and minds of everyday Polish citizens. Born as the grand silhouette of Poland's new liberal future, for many this architectural style now represents its unfulfilled promise — pursued with optimism but mired by a reality that proved far more complex and elusive than it appeared at the time.

The end of the Polish People's Republic (1952–1989) signalled the beginning of the end for the Soviet Union, as Poland became the first Warsaw Pact country to break free of Soviet domination. In subsequent years, the mirror glass style became symbolic of Poland's leading departure from the monotonous, uniform architecture of Poland's communist past — in particular in Warsaw, the city in which 90% of Poland's mirror-glass architecture has been established having been subject to intense postwar reconstruction focused since the mid 1950's on cost-effective, utilitarian designs following the destruction of the city in World War II.

Symbolising progress, financial strength and modern sophistication, mirror glass architecture was supposed to project a future-forward view of Poland's confident and global-facing character. Yet beneath these gleaming facades lay the illusion of a future the country is still striving to realise, a contrasting—and at times conflicting—story of Poland's relationship to modernity, global architectural styles, heritage, technology and progress. Though associated with big capital, these buildings were often built under tight financial constraints, embodying a pre-CAD vision of futurism that embraced minimalism and objecthood. The decision today to demolish many of these structures, which began in 2007 with the demolition of the Holiday Inn hotel in Warsaw and continues to intensify today, and raises important questions about Poland's modern cultural history, its hopes to establish itself as an eminent European centre, and the architectural voice that must be part of this story.

The exhibition design of A Lost Future will emphasise the spectacular, sensual qualities of light and space that defined late-modern mirror glass architecture, which emerged in the mid-20th century and drew inspiration from unlikely sources—most notably, mirrored aviator glasses. These reflective surfaces were translated into architectural panels that allowed only 25% light penetration, while reflecting 75%, creating an otherworldly, futuristic look. The mirror glass became the 'skin' of buildings, wrapping around corners to soften edges and give structures a unique, lightweight form. It was an aesthetic shaped by the vast, flat American landscapes of the postwar era, originally developed for aerospace and high-tech industries, such as the Federal Aviation Bureau, before being adopted by banks, law firms, and other corporate spaces.

Within the architecture of the Polish Pavilion, large-scale geometric forms—cones, triangles, and squares—will emerge from the walls and be 'skinned', alongside all the floors and walls, with WPCTEV Reflective Window Film. Their forms will be based on architectural profiles of three major buildings in Warsaw, chosen for their significant position in the history and legacy of mirror glass architecture in Poland: Curtis Plaza (1991), the inaugural architectural icon of post-transformation Poland and first Polish building to be fully computer-controlled, later classified as part of Warsaw's contemporary cultural heritage but nevertheless demolished in 2024; Central Tower (formerly FIM Tower), a 115-metre skyscraper heavily criticised for its original salmon-coloured panels and colloquially known as one of the ugliest buildings in Warsaw – originally hosting one of the first Polish telecommunications company Polkomtel and today serving as general office space; and Błękitny Wieżowiec, 'the Blue Skyscraper', built on the site of the Great Synagogue, destroyed in 1943, and the first facade made of float-type reflective glass in Warsaw, today serving an office and retail building - hosting also some of the City Hall offices.

The exhibition will echo how the prismatic material of mirror glass dematerialized traditional architecture, creating a sense of multiple layers and infinite reflections. Echoing the work of American minimal artists like Larry Bell and James Turrell, the structures will introduce a hallucinogenic, kaleidoscopic quality to the Pavillion, typifying a global corporate style that felt weightless, nondirectional, and endlessly reflective. Crucially, each of the three extruded geometric forms will provide interior rooms for the exhibition, providing a dramatic parallel zone that offers comfortable space and seating for audiences to relax, engage and increase dwell time. Each room will be dressed to emulate and emphasise qualities of corporate office space, with open plan layouts set alongside individualised cubicles – speaking both to expansive, horizontalist office design and its alienating, claustrophobic reality.

Exhibition materials in each room will offer an in-depth exploration of the history and challenges related to the featured topics, and include architectural models and designs, filmed interviews with architectural historians, contemporary property developers and local people in Warsaw, period photographs and a collection of historical references that speak to the broader aesthetic history of mirror glass architecture. One of the spaces will also feature a unique glass sculpture crafted by a contemporary Polish artist.

Taken together, A Lost Future presents how a central architectural response to post-communist Poland evolved over three subsequent decades, its contested and embattled position in the landscape of contemporary Warsaw, and the cultural affects that accompany its transition from a beacon of a new global modernity, to the tantalising ache of a future held just out of reach. Through spectacular exhibition design, multifaceted exhibition materials and opportunities for critical thinking, we aim to engage visitors in questions of center and periphery, futurism and anachronism, heritage, renewal and progress. A Lost Future will offer a deep view of the often controversial architecture that has become a prominent part of Poland's urban landscape today.

Zagubiona Przyszłość

Niepewny Los Późno-modernistycznej Lustrzanej Architektury w Polsce

Propozycja Polskiego Pawilonu na 19. Międzynarodowej Wystawie Architektury, La Biennale di Venezia, 24 maja – 23 listopada 2025 r.

Zagubiona Przyszłość to projekt ambitnej i wciągającej wystawy w polskim pawilonie, której celem jest zbadanie wzlotów i upadków „lustrzanej”, późno-modernistycznej architektury korporacyjnej, która zaczęła powstawać w Polsce na początku lat 90., w okresie intensywnych przemian politycznych i gospodarczych. Te budynki, będące talizmanami śmiałego i optymistycznego momentu w nowoczesnej historii Polski, obecnie spotykają się z rosnącą krytyką. Krytykują je nie tylko architekci kwestionujący ich historyczne i estetyczne walory, ale również zwykli Polacy, którzy stali się obojętni na ich dalszy los. Zrodzone jako monumentalny symbol nowej, liberalnej przyszłości Polski, dziś architektura ta dla wielu symbolizuje niespełnioną obietnicę – pełną optymizmu, lecz uwikłaną w rzeczywistość, która okazała się znacznie bardziej złożona i nieuchwytna, niż się początkowo wydawało.

Koniec Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (1952–1989) zwiastował początek upadku Związku Radzieckiego, a Polska stała się pierwszym krajem bloku wschodniego, który wyrwał się spod dominacji ZSRR. W kolejnych latach „lustrzana architektura” stała się symbolem wiodącej roli Polski w odejściu od monotonnego, jednolitego stylu architektonicznego czasów komunistycznych, szczególnie w Warszawie, gdzie powstało aż 90% tego typu budynków. Miasto, zniszczone podczas II wojny światowej, zostało poddane intensywnej powojennej odbudowie, koncentrującej się od połowy lat 50. na tanich i funkcjonalnych projektach.

„Lustrzana architektura”, symbolizując postęp, siłę finansową i nowoczesną, wyrafinowaną estetykę, miała projektować wizję Polski przyszłości – pewnej siebie i otwartej na świat. Jednak pod lśniącymi fasadami tych budynków kryje się pewna iluzja przyszłości, którą kraj wciąż stara się zrealizować. Ukazuje to kontrastującą, a czasami wręcz sprzeczną opowieść o relacji Polski z nowoczesnością, globalnymi stylami architektonicznymi, dziedzictwem, technologią i postępem. Chociaż kojarzone z dużym korporacyjnym kapitałem, te budynki często powstawały pod ścisłym rygiem finansowym. Ucieleśniały wizję futurizmu sprzed ery CAD, opierającą się na minimalizmie i formie jako obiekcie. Proces rozbiórki wielu z tych budowli, rozpoczęty w 2007 roku od wyburzenia hotelu Holiday Inn w Warszawie, nasila się do dziś, rodząc ważne pytania o historię kultury współczesnej Polski, jej aspiracje do bycia wiodącym europejskim ośrodkiem oraz o dyskurs architektoniczny, który musi być częścią tej opowieści.

Wystawa Zagubiona Przyszłość podkreśli spektakularne, zmysłowe właściwości światła i przestrzeni, które definiowały architekturę szkła lustrzanego w późnym modernizmie, sięgającą połowy XX wieku i czerpiącą inspirację z nieoczekiwanych źródeł – głównie z lustrzanych przeciwsłonecznych okularów lotniczych. Te refleksyjne powierzchnie zostały przekształcone w szklane panele elewacyjne, które przepuszczały jedynie 25% światła, odbijając pozostałe 75%, co tworzyło niemal futurystyczne wrażenie. Szkło lustrzane stało się „skórą” budynków, okalając narożniki, by zmiękczyć krawędzie i nadać konstrukcjom unikalną, lekką formę. Ta estetyka została ukształtowana przez rozległe, płaskie krajobrazy amerykańskie ery powojennej, pierwotnie opracowane dla przemysłu lotniczego i zaawansowanych technologii, takich jak Federal Aviation Bureau, a następnie zaadaptowane przez banki, kancelarie prawne i inne przestrzenie korporacyjne.

W polskim pawilonie pojawią się duże geometryczne formy – stożki, trójkąty i kwadraty – pokryte lustrzaną skórą, a podłogi i ściany będą wyłożone folią WPCTEV odbijającą światło. Formy te będą wzorowane na profilach architektonicznych trzech kluczowych budynków w Warszawie, które odgrywały ważną rolę w historii i dziedzictwie architektury szkła lustrzanego w Polsce: Curtis Plaza (1991), jedna z pierwszych polskich ikon architektury okresu transformacji i pierwszy w pełni skomputeryzowany budynek w kraju, mimo że został wyburzony w 2024 roku; Central Tower (dawniej FIM Tower), 115-metrowy wieżowiec, krytykowany za łososiowy kolor paneli elewacyjnych, uznawany za jeden z najbrzydszych budynków w Warszawie, pierwotnie siedziba Polkomtela, dziś biurowiec; oraz Błękitny Wieżowiec, wybudowany na miejscu zniszczonej w 1943 roku Wielkiej Synagogi, pierwszy budynek w Warszawie z fasadą z refleksyjnego szkła float, dziś biurowiec i centrum handlowe, w którym mieszczą się także biura stołecznego Ratusza.

Wystawa ma odzwierciedlać sposób, w jaki pryzmatyczne szkło lustrzane dematerializowało tradycyjną architekturę, tworząc wrażenie wielowarstwowości i nieskończonych odbić. Na wzór prac minimalistycznych artystów amerykańskich, takich jak Larry Bell i James Turrell, struktury te wprowadzą kalejdoskopową, niemal halucynogenną jakość do pawilonu. Będą reprezentować globalny korporacyjny styl, który wydawał się lekki, pozbawiony kierunku i nieskończenie odbijający rzeczywistość. Ważnym elementem wystawy będzie to, że każda z trzech geometrycznych form zapewni wewnętrzne przestrzenie, w których publiczność będzie mogła odpocząć, zaangażować się i spędzić więcej czasu. Każde pomieszczenie zostanie zaprojektowane, by odzwierciedlać cechy korporacyjnych przestrzeni biurowych, łącząc otwarte układy z indywidualnymi boksami, co nawiązuje zarówno do horyzontalnego projektu biura, jak i jego alienującej, klaustrofobicznej rzeczywistości.

Materiały wystawowe w każdym pomieszczeniu będą oferować dogłębne badanie historii i wyzwań związanych z poruszonymi tematami. Będą to modele architektoniczne, projekty, nagrania wywiadów z historykami sztuki, architektury, deweloperami oraz mieszkańcami Warszawy. Wystawione zostaną także fotografie z okresu i kolekcje odniesień historycznych, które odnoszą się do szerszej estetycznej historii architektury szkła lustrzanego. W jednej z przestrzeni znajdzie się również unikalna szklana rzeźba wykonana przez współczesnego polskiego artystę.

Zagubiona przyszłość pokaże, jak główna odpowiedź architektoniczna na transformację pokomunistycznej Polski ewoluowała przez trzy kolejne dekady. Przedstawi również kontestowaną i niepewną pozycję tych budynków w krajobrazie współczesnej Warszawy oraz kulturowe skutki ich przemiany – od symbolu nowej globalnej nowoczesności po bolesną tęsknotę za przyszłością, która wciąż wydaje się nieosiągalna. Dzięki spektakularnemu projektowi wystawy, różnorodnym materiałom i możliwości krytycznej refleksji, chcemy zaangażować odwiedzających w pytania dotyczące centrum i peryferii, futurizmu i anachronizmu, dziedzictwa, odnowy oraz postępu. Zagubiona przyszłość to głębokie spojrzenie na często kontrowersyjną architekturę, która stała się istotnym elementem współczesnego krajobrazu miejskiego Polski.